

Pesten vasárnap július 10^{kén} 1836.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p.p.

ELBESZÉLÉS.

Egy szerencsétlennek életrajza.

Milly rémitő következményeket von maga után a' rosz nevelés, 's az első gonosz tettnek büntetlenül maradása után az erkölcstelenségben gyarapodás, következő borzasztó történet adja példáját.

A' német föld egy kis mellékvárosában, hol kincs, hatalom 's tekintet adhata csak érdemet, élt egy takarékos, szerény tudós; két fijának Lajos és Károlynak nevelése volt legfőbb gondja. — Lajos világra jöttét anyja életével fizette; — 's atyja elég vigyázatlanul rövid idő mulva más nőt vett, melly uj szövetségnek gyümölcse volt Károly. Lajos élettavaszának keltén szép reményekkel kecsegtető atyját; de Károlynak minden mozdulata gonosz és veszedelmes lélekre mutatott. Nem csuda, ha már ifjúságában — atyagyilkossá lön.

Lélekszakadtan rohant-be egyszer a' fő városban iskoláit nem sokára bevégezendő Lajoshoz atyjának hiv öreg szolgája, 's hazatérésre sietteté őt. — „De félek — így szólt a' szolga, hogy már későn érkezik az urfi, mert halállal vívódott már jó atyja, midőn engemet reszkető kezekkel ide sietni intett.“ — Ijedés, bámulás, félelem, reménység 's egy perczben minden gyermeki érzetek felkeltek Lajos szívében egymást váltogatva. — Lóra ült tehát, éjjel nappal repült; 's már közel szülő városához sebesen rohanó lováról leesvén — jobb lábát nagyon megsértette.

Egy közel legeltető pásztor lett orvosa, ki őt nyomorult kunyhójában gondosan ápolta, és sebét meggyógyítván bekísérte szülőhelyére. Szinlett nyájassággal fogadák Lajost mostohája és Károly, öcsce; hasztalan keresték szemei jó atyját; — ez már hamvadott, 's halálán vele könyeztek — Károly 's a' mostoha is.

Lajos atyjának halála óta egy bajból másba esett. Pör által vagyona nagyobb részét — elvesztette. Öcsce hűtelensége volt bajainak forrása. — Ez Lajos ellenfelével titkos egyezésben álla, 's elég gonosz volt Lajostól igazsága védelmére legszükségeseb iratait — elorozni. — Egy baleset mást szült; Lajost esze, tudománya és szor-

galma tarták csak fenn. — Szíve bár vérzett is, de panaszra soha sem fakadott. Mindennap új bajba bonyolódott, 's végre nem tűrhethván tovább a' sors üldözéseit — kísértetbe jött — 's kísértetében férjfiúi önállása megakadt.

Lajos barátom — így szól életirója — meglátá Juliát, és lelkét lelánczoló annak bájai. — A' társaság szétoszoltáig, melyben őt először szemlélé, szemei csak rajta csüggték. — Hússzor akará őt megszólítani, 's mindannyiszor — elakadt szava. — Ha Julia reá tekintett, tűzbe lobbant arcza; ha földre szögzé szemeit, búskomoran elhalaványult. — Következő nap hozzám jött, 's minden szava dicséret, magasztaló szavak voltak Juliára. — De sokat nem szólt; mert Julia magasztalására nem is lehet eleget mondani.

Képzeld magadnak kegyes olvasó egy, a' szerelem kezétől magától gondosan ápolt, tizenhét évű virágzó szépséget, szög-hajjal, nagy kék szemekkel, kénytelen is szerelmet sugárzókkal. — Egy földi anygalt képzeld, ismeretlent még a' szerelem minden veszélyeivel; egy bájos alakot, 's a' szép alakban még bájlóbb, nemes lelket: 's félek, hogy még képzelet-szárnyaid is messze repesnek Juliától. — Én Juliát mint kis gyermeket ismertem már, 's rég bámulója valék szépségének. Atyja biztos barátom volt; de nem rég barátságunk egy kis meg hasonlításba bonyolódék. Azonban szívesen lemondok minden igazaimról — biztatám állítólag szerelmes barátomat — csak neki használhassak. Átölelt, csókolt, kért — vezetném őt Juliához: de komoly tanácsaimmal várákozásra birtam őt, és heve lecsendesítésére 's önállása biztosítására lefestém elébe az egész családot. — Juliának anyja egyike azon asszonyoknak, kik sűrű arczredőik ellenére is bájlók akarnak lenni; legnagyobb boszúsága, hogy virágzó 's teljes szépségű leánya — megszégyeníti őt; halálra gyülné tehát azon férjfiút, kiben leánya iránt a' legcsekélyebb szívvonzalom nyomát is venné észre. — Atyja bizalmatlan, gyanakodó — különben derék férjfiú; Julia bátyja egy elfajult gonosz, 's áldozatja az anyai álszeretet nagy-létének, — millyen áldozatokat jelenkorunk is eleget mutathat elő. — Juliának atyja-bátyja városunkban gazdag kereskedő volt; — halála után birtokát Julia atyja örökölte, 's így emelte-fel a' sors őt jelen álláspontjára. Tiszteltem Lajosban a' szerelemtűz első szikráját, 's örömet éreztem szerencsémén, hogy egy olly lelkesült férjfiút karon vezetheték — kedveséhez. — B. ur, Julia atyja, megkedvelé Lajost, 's örült, ha benne leánya férjét képzelé. B-né becsülte őt, míg benne elhervadt bájainak szerelmesét gondolá: de szintugy gyülné, midőn szerelmét tapasztalá leánya iránt. — Szomorú, borongós jövő nyílt-meg most Juliának; de nyugodt ártatlansággal szenvedé-el dühös anyjának minden kigondolható kínzásait, — mellyekkel Lajos

íránt nevededő szerelmének magvait keltőkben elfojtani akará. — Károly, kit már eleve bűnösnek hirdettünk, alig vevé észre bátyja szerelmét Julia íránt, midőn gonosz lelke már terveket dolgozott-ki, bátyja boldogságát zavarókat. — Jó társra talált Juliának bátyjában gonoszsága támogatására. Éjjel nappal együtt koholtak terveket, 's egymásnak veszedelmes feltételeikben segédül szolgáltak.

Közös vétkek, ha rövid ideig is, szintolly erősen kapcsolnak össze, mint közös erények; csakhogy ezeknek szövetsége örök alapon szerződik.

Az ifjú B. szintugy gyűlölte Lajost, mint öcsese; rettegtek tőle, mint gonoszok — az erényesektől. — Sokáig hasztalanok maradtak rút terveik, a' két szerelmes elválasztására czélzók; mert B. ur rendíthetlen karaktere és Lajos íránt erősen fenekelt tisztelete megsemmisíté azokat. — Ő szívében már Lajosnak adta leányát; mert azt egy minister kegyében szemlélvén, érdem-reménységgel kecsegteté magát. — Károly maga fogott tehát most gonoszsága üzéséhez; mint a' színlés 's képmutatás felkentje hamar kihizelkedé B. urnak tiszteletét és íránta bizalmának egy részét nála, kit előbb gyanakodónak ismertünk: de ő volt első, ki az ifjú B. kicsapongásairól, atyja előtt soká rejtekben ugy sem maradhatókról, első hirt hozá; azt atyja előtt keményen feddette, és lelkesülten kelt-ki színlésében a' jelenkor ifjainak kicsapongásaik ellen. Bátyját is íránta, képmutatása által, gyanakodásaiban mérsékeltebbé tette. — Juliánál, mint Lajos öcsese, kedves volt; finom okoskodásaival, olvasottságával, vidám, váratlan tréfáival ott részvétet nyert, hol megromolt szíve ismeretlen volt. Hálójába, gonoszság-szötte hálójába vágyott Julia szívét is keríteni; meg is nyerte, mint említők, barátságát: de szerelmét bátyja íránt meg nem rendítheté; mert Julia egész ártatlanságával szerette Lajosát. — Sokáig üzte Károly ostromlását; de nem lett más foganatja, mint hogy — Julia jósága, szépsége, ártatlanságától elragadtatva — szerelmes lett belé. — A' szépség hatalmában mi férjfiak, ha a' bölcsességnek ujnyi vastag kérgével fedetnénk is be, nyulékony anyagként hajlunk. — Lepattogva látta Károly a' színlés-lötte nyilakat Julia kebléről; levonta tehát álorczáját, 's nyilván ostromlá, gáncsolá, ócsárlá a' két szerelmest.

Hamar kiemeli a' megutált szerelem a' gyarló szívet egyensúlyából: kiemelte Károlyét is, és szerelme a' legdühösebb gyűlöletté vált. *(Végzet következik.)*

ORSZÁG- 'S NÉPISMERTETÉS.

V i s e g r á d. (Folytatás.)

1301-ben I-ső Károly király, miután nagy nehezen visszanyerő erdélyi vajdától Lászlótól a' kir. szent koronát, ezt Székes Fejérvárról magával vitte Visegrádra, melyet ő kir. lakhelyül választá, nápoli építő művészek által téresebbített, erősített, és szépített. Itt inleplé Károly háromszori menyegzőjét; de itt is érte őt és egész háznépét egy veszély, melly mindnyájokat halállal fenyegette (1330), 's melly elől csak egy hű szolganak lélekébrensége által menekvék-meg.

Trencsini Máté, ama rettentő lázadó, le volt ugyan már győzve, 's pártosai elszélesztve: de nem vala az utóbbiak szivökből kiirtva amaz örök gyűlölség, melylyel Máté emberei a' király ellen viseltettek. Hamu alatt pezsgett szünetlen a' boszúvágy szikrája. Ezek közül vala Zaách Felician is, Máténak egykori bajtársa, ki színlett hű viselet által a' király udvarába jártos volt, sőt szép leányát is, Klárát, a' királyné udvardámái közé adá. Vagy azért talán, hogy ennek, vagy mások szerint Zaách nejének, szerelmi viszonyait a' királyné öcsésével Kazimirral, sőt ennek erőszakos vágyai teljesítését Frzsébet királyné nemcsak pártolá hanem elősegíté is — vagy pedig, mivel Zaáchot a' király, több gonosz tette után, hivatalától megfosztá — vagy még régi időtől forralt gyűlölsége következtében, midőn az egész királyi háznép a' vár alatti palotában asztalnál ülne, Zaách azon szándékkal, hogy az olasz földről származott királyt háznépestől megölje, fegyveres kézzel rohant az ebédlőterembe, 's a' királynak fejére csapott kardjával; de a' csapást a' király karja felfogván, a' királyné jobb kezének négy ujját elvágta; 's már Lajos és András királyfiakra rohant, midőn Cselény János (Patoch nemzet-ségből) a' királyné konyhamesterének helyettése a' lármára beugrék, 's konyhakésével a' gyilkost hátulról keresztül döfé. Ennek teste később öszvekonczoltatott, 's darabjai Budára 's más városokba küldet-tek. Nevelő egyetlen fija és az ezt elszöktetni akaró hű szolga, valamint a' szép Klára is, miután orraik, ajkaik, ujjaiak levágattak, lófarkra köttetve halálig hurezoltatván, testrészeik a' kutyák elejébe vettettek. Zaách rokonsága harmad izig hóhér pallosa által ítéltetett.

Itt egyezteté öszve Károly király (1335) sógorát Kazmért, a' lengyel királyt, János cseh királylyal, ki fijával együtt (a' későbbi 4-dik Károly császárral) Visegrádra jött ezen rég ohajtott egyesség megkötésére kölcsönös követeléseik ügyében. Ugyan ekkor jött ide a' bosznják király is István. Milly költséges pompa tétetett ekkor a' nagy vendégek mulattatása 's udvari népöknek eltartására, onnan is következtethetni, hogy a' cseh udvariak szá-

mára 2500, a' lengyel udvariakééra pedig 1500 kenyeret kelle sütni naponként.

1338-ban nagy tisztelettel fogadtaték itt Károly által az őt válogatott lovagokkal látogató L o c h a orosz herczeg, ki vele örök barátságot és szövetséget kötö.

1339-ben ismét Kazmér király tisztele-meg Visegrádot, 's meghozá a' lengyel nemzet megegyezését abban, hogy Károly fija, Lajos, kit jeles tettei miatt később Nagynak neveztek a' Magyarok, a' lengyel korona örököse legyen.

Három év múlva Kazmér, János morvai határgroffal, 4-ik Károly császár öcscsével, ismét eljött Visegrádra, hogy a' magyar királyt Károlyt a' sz. fejérvári kir. sirboltba kísérje, mert ez 1342-ben az apostolok oszlása utáni napon utószor látá Visegrádnak regényes vidékeit.

Két évig gyászolt már az elárvásult Visegrád, midőn (1344) nagy készülétek tétettek a' király anyjának inepies elfogadására, ki második szülöttjénél, András nápoli királynál, hosszas ideig volt távol. Jámor, itthon volt fiai, Lajos és István, gyengéd figyelmet akarának visszajöttekor iránta bizonyítani, 's pompás elfogadására meghívák Visegrádra a' magyar fő urakat. — Viszonzá e' szép figyelmet Erzsébet is, midőn királyfija Lajos, öcscsének orozva meggyilkoltatását véresen boszuló utjáról, az alattomos Nápolból, haza tért. Kevesebbé vala örvendetes e' várnak láthatása ama fejdelmi foglyokra nézve, kiket Lajos, mint öcsce gyilkoltatásában résztvevőket, magával hozván a' vár tömlöczeiben 4 évig őriztetett, 's csak 4-dik Incze pápának ismételt közbenjárására bocsájtott vissza.

E' várban látogató-meg Lajost, évkorának leghatalmasb fejdelmét, a' görög császári székre (1355-ben) ismét visszajutott Paläologi János, hogy Lajostól a' hatalmukban mindig nevedő Törökök ellen saját ékes szóllása által segedelmet nyerjen. Utja sikerének azonban semmi nyomára sem akadunk.

Elhagyatva 's pusztán állott a' vár, miután Nagy Lajos abban (1382) lelkét kiadá; mert az özvegy királyné, leányaival együtt, Budára ment lakni, hol szemeik előtt halálosan sebesítették-meg 2-dik Károly király, ki azután Visegrád tömlöczeibe vitetvén (sebei vagy méreg miatt-e, bizonytalan) a' mohos falak közt végzé életét.

Zsigmond királyt, 50 évig tartott uralkodása alatt, csak néhány napra is alig szemlélheté Visegrád, ki ekkor is csak kevés hiveivel titkos tanácskozás végett jött ide.

Vejének, a' következő Albert királynak, rövid kormányja után Visegrádot csak akkor látogató-meg özvegye Erzsébet, midőn (1440) innen a' sz. koronát alig 3 hónapos fíjának, 5-ik Lászlónak, koro-

náztatása végett elvitte, 's az ország báróinak kíséretében visszahozta; de a' helyett, hogy azt a' szokott ládába tette volna, magánál tartotta, mit egyik (Fronauer nevű) udvari kisasszonynak — vagy (mi hihetőbb) Gara Lászlónak, a' vári parancsnok és koronaőrnek segedelmével tett volt.

E' körülmény sok perlekedést és vérontást okozott. Gara is szinte életével adózott. Midőn t. i. 1-ső Ulászló király az ország nagyjával ide jönne, hogy a' koronát a' koronázásra elvinnék, 's nem találnák, Garára rohantak, 's azonnal öszvekonczolják vala, ha a' király őt nem oltalmazza, börtönbe nem záratja, 's éjjel el nem szöktette volna. *(Folytatás következik.)*

PESTI VIZSGÁLÓ.

Gyászhir. Pesten július 5-kén szélütés után következett elgyengülésből hnyt-el életének 88-dik évében tek. Mélykúti Milkovics Agnes asszonyság, néhai tek. Nyéki Németh Imre urnak, a' fő mgú m. kir. helytartó tanács titoknokának, és több tek. ns vgye táblabírájának özvegye. Hült maradványai 7-kén vitettek a' belső városi plebania-templomnak sirboltjába. Gyászolják őt szeretett menyé és unokái, n. Eötvös Maria, néhai n. Nyéki Németh Imre urnak, a' n. m. m. kir. udv. kamara tanácsnokának, kir. ügyek főigazgatójának, 's m. sz. korona ügyvédjének özvegye — 's ennek gyermekei Theresia tek. Hajnik Leopold urnak, fő mgú Esterházy herczeg bujádi uradalma fő ügyvédjének házas társa — Franciska, Enyedi Jankó Mihály urnak, tek. ns Pozson megye hités jegyzőjének nője — Pál törvénytanduló és Karolina; — nem különben tek. Nyéki Németh Károly, tek. ns Pozson vgye hités ügyvédje; Emilia és Clementina, néhai tek. ns Nyéki Németh Lajos urnak f. m. Esterházy herczeg lendvai uradalma ügyvédének árvái.

HAZAI HIRLELŐ.

Égések. Alig említettük e' lapok 52—53-dik számaiban a' nagyváradi borzasztó nagy gyuladást, midőn (mint átalján véve illy rendkívüli száraz és szeles nyarakon történni szokott) több vidékről is egyre jönnek az iszonyú égések felől közlött tudósítások. — Így legközelebb égett-le Belényes mezőváros Nagyvárad szomszédságában; N. Károly és szomszéd helységei hasonló veszélyre jutának, a' debreczeni nagy erdő is illy pusztulásra jut vala a' legközelebbi napokban, ha a' tüzet 6 órai égés után a' számos kitódult nép, nagy nehezen el nem oltja.

Felszólítás a' nagyváradi elégettek felsegélésére. E' lapok 52-dik számában tudósítottuk a' t. közönséget, hogy az említett szerencsétlenek számára nyujtandó minden adakozást e' folyóirat kiadója teljes készséggel fogad-el 's leküldend N. Váradra. Miután minden honi hirlap hirdeté ama rémitő veszélyt, melly ott a' leggazdagabb kereskedőket is tönkre tette, 's a' boldogtalanok legnagyobb inségben szenvedve lakhely nélkül jajgatnak embertársaik segédkezők után — midőn egyedül a' kárvallottak házaiknak felépítésök is négy millio költségre számittatik, 's a' mesteremberek szüke miatt azoknak helyreállítása nem olly könnyen remélhető — njobag hivatkoznunk min-

den emberszerető szívhez, 's ama szenvedő embertársaink nevében kérjük a' segedelem-nyújtásra. E' lapok kiadója egy aláírási ívet nyitá-meg, 's már issikerét tapasztalá a' Regelő 52-dik számában általa tett meghívásnak. Minden legcsekélyebb adakozás köszönettel fogadtatik, mert az is képes lehet némi enyhet adni a' szenvedőknek. Kisebb segedelemnek is, ha számosan gyűlnek egybe, sokra nevedhetnek, 's mind annyi bizonyosságaik lesznek a' könyörületességnek; mellyek, mennél előbb nyujtatnak, annál jótékonyabb hatásúak, 's kétszeres leend érdemök. — Az adakozások felől nyugtatvány adatik. — E' lapok kiadójához már is 60 váltó ft. küldetett az említett irgalmas célra, melly azonnal utnak is indítottatt olly biztos reménnyel, hogy ezen mennyiséget a' könyörülő hazafiak 's lágykeblű honleányok számos részvételükkel szaporítandják.

TERMÉSZETI TÖRTÉNET 'S TUDOMÁNY.

Az Onta-kigyó, melly igen ritka, 's igen sajátos tulajdonokkal bir, csaknem mindig párosan jár; 's nevezetes, hogy, ha egyik megöletik ember vagy állat által, a' hátramaradott a' gyilkost mindaddig követi, míg azon vagy boszút állt, vagy attól megöletik. Van reá példa, hogy üldözéseit szinte 300 angol mértföldnyi távolságra is folytatta. (Oriental Herald.)

Madár által kiköltött csirkék. Valamelly Stiefnevű korcsmárosné Ober-Kunzendorfban egy szarka fészkébe négy tyúk-tojást tett a' madár tojásai helyett, mellyeket ez szerencsésen kiköltött. A' csirkék még jó idején egy kotlósnak adattak-át felnevelésre.

Meleg levegő használása az erőműveknél. Bourdin ur Parisban a' tudományok academiájának értekezést nyujtott-be a' meleg levegő használása felől az erőműveknél. Állítása szerint az összeszorított meleg levegőnek legalább is hat annyi ereje van, mint a' gőznek. A' tüzelés költsége az ő kiszámolása szerint harmad rész annyiba kerül, mint a' gőz készítése.

Szű-mentes fa. Nem régiben esetleg azt fedezék-fel egy hajón, hogy valamelly neme az indiai építő fának, melly Jarrool (olv. Dzsarrul) nevet visel, a' szű nem árthat. A' hajónak minden egyéb fáját, még az annyira eldicsért Teakfát is, megtámadák ezen romboló állatocskák.

Nagy korú fa. Quin Angolnak görög országi utazásában egy platan-fa létezése Bostizzában emlittetik, melly legalább is 2,000 esztendő lehet. E' valóban nevezetes fa egész Európában minden fák közül legnagyobb; mindegyik ágát egy-egy tetemes fának tarthatni, 's a' szabadsági háború folytatában nem egyszer táborozott az egész görög tábor zöld lombjainak óriási árnyéka alatt. Törzsöke üreges vagy is odvas, 's olly terjedtségű, hogy a' lázadás időszakában sokszor országos börtönül használtatott. 6--7 személyből álló család kényelmesen ellakhatnék benne. A' bostizzai felsőség e' nevezetes fát erős kőfallal véte körül, hogy minden esetleges megsértéstől megóvassék.

KÜLÖNFÉLE.

A' puska azon korától (tüzkőtől) vette nevét, mellyet kakasába tesznek. Az előtt kanóc volt a' gyújtószers. 14-dik Lajos francia király gyalog ezrede volt az első (1671), melly a' puskát használá.

Tanács. Plutarch jeles munkáji között hagyott nekünk egy tanácsot azon mesterségre, miképpen lehessen ellenséginktől hasznót venni. — „Négy mód van

— mond ő — ellenséginket szégyenbe hozni. Az első: hallgass; — második: tégy ellenségeddel jót, magasztald érdemét; harmadik: muld felül őt; — negyedik: legyen az erény a' mi részünkön.

Fecske-okozta tűz. Egyik dán király Dublin városát ostrommal semmikepp be nem vehetvén, valamennyi fecskét, melly a' varosból kirepült, megfogatta, és lábaikra tüzes taplót köttetvén eleresztette: ezek visszazállván a' városba fészkeikből az épületeket meggyújták, és egész Dublin tűzbe borulván megadá magát ostromlójának.

Gyorspostai jelentés! Csak hamar! hamar! szép olvasónéim! kinek talán kegyetek közül még férje nincs, siessen magát jelenteni, míg későre nem lesz. Az ausztriai gyarmatokba ezen évben angolországból négy hajó fog küldetni, mindegyik 250 nőszemélylyel megrakva, hogy ott férjhez adattassanak.

EM L É K M O N D Á S.

V i g a s z t a l ó.

A' szerencsével ne pörölj, barátom!
Hogy reád nem néz 's mosolyog szünetlen;
Nem hagy-el senkit, noha messze lenni

Látszik is olykor.

Csak remélj, 's vig légy. Igaz a' szerencse;
Jár, forog, mint jó anya, tégedet ma
Elkerült, holnap röpöső örömmel
Meg fog ölelni.

V I R Á S.

Szemüveg. Minden ember saját szemüvegével nézi a' világot; 's ki tudná meghatározni, ki tart jobb szemüveget — a' vizsgáló-e, vagy az ábrándozó.

S Z E M E R E. Auf. 1834.

A' különség örök ellensége az érzésnek.

K I S F A L U D Y K Á R O L Y után S. Károlina.

Tiszta lélek. Fájdalmas érzet, jótalanul sértetni-meg, 's méltatlanul szenvadni: de édes és boldogító azon öntudat, hogy lelkünk tiszta.

S T A N C S I C S.

V i s s z á s r e j t v é n y.

(Palindrom.)

Esztergom megyében egy falut nevezhetsz
Három betűs szómmal, ha helyesen ejtesz.
Bohóra és szádra illik, midőn szemed,
Feledve magadat, egy tárgyra mereszted.
Egyformán mondhatsz-ki, akár kezdj fejemtől
Olvasni, akár csak lábamtól, végemtől.

C S E R M Á K J Á N O S.

Előbbi rejtvény: Esztendő részei.

Figyelmeztetés. E' lapokra előfizethetnek az elkészett t. pártfogók folyó hónap végéig, 's teljes számú példányokat fognak venni.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiacz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.